

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАТИКИ, МАТЕМАТИКИ ТА ЕКОНОМІКИ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Затверджено на засіданні кафедри економіки,
готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Завідувач кафедри  ID 11012
протокол № 1 від 02.09.2024 р.

Назва освітнього компонента <i>Нормативний/вибірковий</i>	Економіка праці та інноваційна діяльність нормативний
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр 051 Економіка Освітня програма «Економіка та бізнес»
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2023-2024/ 1, 2 семестр / 1 курс бакалавр
Науково-педагогічний працівник	ID 464324, кандидат економічних наук, доцент
Профайл НПП	
Контактний тел.	050 518 37 18
E-mail:	
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=118
Консультації	Онлайн-консультації: через систему ЦОДТ МДПУ ім. Богдана Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Програму освітнього компоненту «Економіка праці та інноваційна діяльність» складено відповідно до освітньої програми «Економіка та бізнес».

Освітній компонент належить до циклу нормативних компонентів. В результаті вивчення освітнього компоненту здобувачі повинні вивчити методику комплексного аналізу проблем економіки праці та соціально-трудової сфери, а саме: сутності праці як провідного чинника суспільного виробництва, формування та відтворення ресурсів для праці, організації та нормування праці, формування й розвитку соціально-трудових відносин в Україні та в світі, особливостей функціонування ринку праці та відносин зайнятості, вивченню світового досвіду врегулювання відносин у соціально-трудовій сфері та ін.

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, періодичним контролем за тестами.

За результатами суми балів, набраних за два модуля, періодичні контрольні точки, виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

3. Метою освітнього компоненту є вивчення здобувачами вищої освіти структурою та особливостей функціонування сучасної світової економіки та економіки регіонів, основні засади та базові принципи розвитку світового економічного простору та взаємодії національних економік у системі світового господарства через виділення особливостей національних моделей розвитку. Освітній компонент також формує систему теоретичних знань у сфері аналізу соціально-економічних систем і моделей розвитку країн світу, оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками з аналізу тенденцій та процесів, що відбуваються під час економічного розвитку держав світу, виявлення взаємозв'язків та оцінювання впливу на процес інтеграції регіонів в сучасну систему світового господарства, розкриття особливостей розвитку окремих національних економік та їх ролі у світогосподарських зв'язках.

1. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності:

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси в бізнесі.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію. СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, бізнесу, оцінку їх конкурентоспроможності.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

РН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання (за видами діяльності), визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

РН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

РН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

- Адаптивність та резилієнтність
- Крос-культурна комунікація
- Системне та критичне мислення
- Прийняття рішень
- Робота в команді

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

- забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
- сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх;
- створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям;
- сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях;
- зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку.

5. ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вид заняття	Лекція	Практичне заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин (денна форма)	72	68	170	300/10 кр.

Підсумковий контроль – залік, іспит

6. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Під час занять відбувається активне включення здобувачів в обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань, створюється творчий простір для формування практичних умінь і навичок розуміння соціально-економічних процесів в суспільстві, дотримується студентоцентризований підхід до здобувачів. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

При опануванні освітнього компоненту слід дотримуватись академічної доброчесності. У ЗВО визначено чітку та зрозумілу політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітнього компоненту. ЗВО популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності (безкоштовні програми перевірки на плагіат, програма «StrikePlagiarism»).

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній/інформальній освіті регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у процесі неформальної освіти в МДПУ (<https://surli.cc/mjvuka>).

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1. СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
Модуль 1. Економіка праці і соціально-трудові відносини						
БЛОК І.						
10	Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни «Економіка праці та інноваційна діяльність. Модуль 1. Економіка праці і соціально-трудові відносини»	Лекція (2 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1; 2; 7	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
14	Тема 2. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва	Лекція (4 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-3; 7; 13	тестування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру

16	Тема 3. Трудові ресурси і трудовий потенціал	Лекція (4 год.) Практичне заняття(4 год.) Самостійна робота (8 год.)	3; 8	тестування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
14	Тема 4. Соціально-трудові відносини як система	Лекція (4 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2; 12	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
БЛОК II.						
16	Тема 5. Механізм функціонування системи соціально-трудових відносин	Лекція (4 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (10 год.)	2; 15	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
16	Тема 6. Соціальне партнерство	Лекція (2 год.) Практичне заняття(4 год.) Самостійна робота (10 год.)	10; 16	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
20	Тема 7. Організація праці	Лекція (4 год.) Практичне заняття(4 год.) Самостійна робота (12 год.)	6; 9	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру

18	Тема 8. Ефективність та продуктивність праці	Лекція (4 год.) Практичне заняття(4 год.) Самостійна робота (10 год.)	3; 19	усне опитування, письмовий контроль	5	Впродовж навчального семестру
18	Тема 9. Політика доходів та рівень життя	Лекція (4 год.) Практичне заняття(4 год.) Самостійна робота (10 год.)	6; 22	усне опитування, письмовий контроль	5	Впродовж навчального семестру

Модуль 2. Економіка та організація інноваційної діяльності

БЛОК III. Теоретичні та організаційні засади інноваційної діяльності

12	Тема 1. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів	Лекція (2 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1; 2; 4	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
14	Тема 2. Теоретичні засади та сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки	Лекція (2 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (10 год.)	2; 4; 5	тестування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
14	Тема 3. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності	Лекція (4 год.) Практичне заняття(4 год.) Самостійна робота (6 год.)	8; 9	тестування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру

14	Тема 4. Інноваційна політика підприємства	Лекція (4 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2; 17	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
14	Тема 5. Управління інноваційними процесами	Лекція (4 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (8 год.)	15	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
12	Тема 6. Управління інноваційним розвитком підприємства	Лекція (2 год.) Практичне заняття(4 год.) Самостійна робота (6 год.)	16; 17	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
12	Тема 7. Організаційні форми інноваційної діяльності	Лекція (2 год.) Практичне заняття(4 год.) Самостійна робота (6 год.)	16; 17	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
БЛОК IV. Система управління інноваційною діяльністю підприємства						
12	Тема 8. Особливості створення інновацій і формування попиту на них	Лекція (2 год.) Практичне заняття(4 год.) Самостійна робота (6 год.)	16; 19	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру

12	Тема 9. Моніторинг інновацій та інформаційне забезпечення інноваційної діяльності	Лекція (4 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (6 год.)	20	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
12	Тема 10. Фінансування інноваційної діяльності	Лекція (2 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2; 22	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
16	Тема 11. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства	Лекція (4 год.) Практичне заняття(4 год.) Самостійна робота (8 год.)	23; 25	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
12	Тема 12. Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація	Лекція (2 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (8 год.)	24; 25	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
12	Тема 13. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства	Лекція (2 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (8 год.)	16; 18; 26	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру

12	Тема 14. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності	Лекція (2 год.) Практичне заняття(2 год.) Самостійна робота (8 год.)	24; 19	усне опитування, письмовий контроль		Впродовж навчального семестру
----	--	---	--------	--	--	-------------------------------

7.1. СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Модуль 1. Економіка праці і соціально-трудові відносини	
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни «Економіка праці та інноваційна діяльність. Модуль 1. Економіка праці і соціально-трудові відносини»	1.1. Еволюція поглядів на категорію “праця”. 1.2. Праця й соціально-трудові відносини як предмет наукового економічного дослідження. 1.3. Завдання, об'єкт, предмет вивчення дисципліни “Економіка праці та соціально-трудові відносини”.
Тема 2. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва	2.1. Соціально-економічна сутність праці та її функції. 2.2. Зміст і характер праці. 2.3. Види праці.
Тема 3. Трудові ресурси і трудовий потенціал	3.1. Населення як демоекономічна категорія. 3.2. Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів. 3.3. Економічно активне та економічно неактивне населення. 3.4. Характеристики відтворення населення та ресурсів для праці. 3.5. Поняття про трудовий потенціал. Показники, що характеризують компоненти трудового потенціалу людини. 3.6. Людський капітал як соціально-економічна категорія.
Тема 4. Соціально-трудові відносини як система	4.1. Соціальна сутність соціально-трудових відносин як системи у сучасних умовах господарювання. 4.2. Чинники формування соціально-трудових відносин. 4.3. Сторони, суб'єкти і рівні соціально-трудових відносин. 4.4. Предмети і типи соціально-трудових відносин. 4.5. Методи регулювання соціально-трудових відносин.

Тема 5. Механізм функціонування системи соціально-трудових відносин	5.1. Роль державних органів влади у регулюванні соціально-трудових відносин. 5.2. Наймані працівники в системі соціально-трудових відносин. 5.3. Діяльність профспілкових організацій в Україні. 5.4. Правові та практичні аспекти діяльності організацій роботодавців в Україні.
Тема 6. Соціальне партнерство Концепція управління інноваційним розвитком	6.1. Поняття та сутність соціального партнерства. 6.2. Засади соціального партнерства, вироблені МОП, їх сутність. 6.3. Нормативно-правові та організаційні проблеми становлення системи соціального партнерства в Україні.
Тема 7. Організація праці	7.1. Суть, зміст і завдання організації праці. 7.2. Поділ та кооперація праці на підприємстві. 7.3. Сутність нормування праці та його значення. 7.4. Виробнича операція як об'єкт нормування праці. 7.5. Структура робочого дня виконавця. 7.6. Методи вивчення затрат робочого часу. 7.7. Поняття про нормативи праці, вимоги до них. 7.8. Види норм праці, їх розрахунок. 7.9. Методи нормування праці.
Тема 8. Ефективність та продуктивність праці	8.1. Сутність продуктивності та ефективності праці. 8.2. Показники виміру продуктивності праці, вимоги до них. 8.3. Методи вимірювання продуктивності праці 8.4. Поняття чинників та умов підвищення продуктивності праці. 8.5. Суть і значення резервів зростання продуктивності праці. 8.6. Методика виявлення та обчислення резервів зростання продуктивності праці. 8.7. Програми управління продуктивністю праці.
Тема 9. Політика доходів та рівень життя	9.1. Сутність вартості робочої сили. 9.2. Доходи населення та джерела їх формування. 9.3. Сутність заробітної плати як соціально-економічної категорії. 9.4. Функції заробітної плати. 9.5. Принципи та елементи організації заробітної плати.(самостійна робота) 9.6. Державне регулювання оплати праці. (самостійна робота) 9.7. Договірне регулювання оплати праці. (самостійна робота)
Модуль 2. Економіка та організація інноваційної діяльності	

Тема 1. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів	1. Основні поняття інновацій 2. Класифікація інновацій 3. Сутність інноваційних процесів 4. Основні етапи та фази інноваційного процесу
Тема 2. Теоретичні засади та сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки	1. Економічні теорії інноваційного розвитку 2. Сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки
Тема 3. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності	1. Роль держави у забезпеченні інноваційних процесів 2. Значення інноваційної діяльності для формування сучасної моделі економічного зростання національної економіки України 3. Способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів. Методи державної підтримки інноваційної діяльності
Тема 4. Інноваційна політика підприємства	1. Формування інноваційної політики підприємства 2. Прогнозування й планування інноваційної діяльності 3. Етапи розробки інновацій 4. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства
Тема 5. Управління інноваційними процесами	1. Суть стратегії інноваційної діяльності 2. Етапи розробки інноваційної стратегії 3. Процес упровадження та реалізації інноваційної стратегії 4. Організація управління інноваційною діяльністю
Тема 6. Управління інноваційним розвитком підприємства	1. Концепція управління інноваційним розвитком 2. Принципи формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком (ОЕМУІР) 3. Методичні основи вибору варіантів інноваційного розвитку підприємства
Тема 7. Організаційні форми інноваційної діяльності	1. Сучасні організаційні форми реалізації інновацій 2. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності 3. Організаційні форми інтеграції науки та виробництва 4. Міжнародна науково-технічна кооперація
Тема 8. Особливості створення інновацій і формування попиту на них	1. Поняття маркетингу інновацій 2. Маркетингова петля якості інновацій 3. Доцільність виробництва певного виду продукції 4. Формування попиту на інновації та засоби його відображення

Тема 9. Моніторинг інновацій та інформаційне забезпечення інноваційної діяльності	1. Теоретичні й практичні засади моніторингу інновацій 2. Статистика науково-технологічної та інноваційної діяльності 3. Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства: загальні положення 4. Склад інформації для створення наукомісткої високотехнологічної продукції 5. Перспективи розвитку інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства
Тема 10. Фінансування інноваційної діяльності	1. Складові елементи фінансової стратегії підприємства 2. Джерела і види фінансування інноваційної діяльності 3. Лізингове фінансування та його особливості 4. Фінансове забезпечення науково-технологічних розробок
Тема 11. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства	1. Техніко-технологічний стан підприємства та показники його оцінки 2. Напрямки технічного розвитку підприємства. Здатність підприємства до технологічних змін 3. Ефективність впровадження нової техніки та технології 4. Методичні основи оцінки інноваційного потенціалу підприємства
Тема 12. Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація	1. Сутність та основні види інноваційних проектів 2. Обґрунтування доцільності впровадження інноваційного проекту 3. Моніторинг інноваційного проекту й методики його оцінки 4. Методи оцінки ефективності інноваційних проектів
Тема 13. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства	1. Методологічні основи оцінки ефективності 2. Оцінка доцільності інвестицій в умовах ризику 3. Методичні основи оцінки інноваційних ризиків 4. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності
Тема 14. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності	1. Роль і вплив інтелектуального капіталу в сучасній економіці 2. Методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності 3. Вдосконалення процесів передачі об'єктів інтелектуальної власності 4. Комерціалізація науково-технічних розробок в університеті

7.2. СХЕМА КУРСУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Модуль 1. Економіка праці і соціально-трудові відносини	
Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни «Економіка праці та інноваційна діяльність».	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 2. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 3. Трудові ресурси і трудовий потенціал	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 4. Соціально-трудові відносини як система	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 5. Механізм функціонування системи соціально-трудових відносин	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 6. Соціальне партнерство	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 7. Організація праці	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 8. Ефективність та продуктивність праці	Обговорення теми. Виконання практичних завдань

Тема 9. Політика доходів та рівень життя	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Модуль 2. Економіка та організація інноваційної діяльності	
Тема 1. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 2. Теоретичні засади та сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 3. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 4. Інноваційна політика підприємства	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 5. Управління інноваційними процесами	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 6. Управління інноваційним розвитком підприємства	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 7. Організаційні форми інноваційної діяльності	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 8. Особливості створення інновацій і формування попиту на них	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 9. Моніторинг інновацій та інформаційне забезпечення інноваційної діяльності	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 10. Фінансування інноваційної діяльності	Обговорення теми. Виконання практичних завдань

Тема 11. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 12. Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 13. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 14. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності	Обговорення теми. Виконання практичних завдань

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

	Модуль 1. Економіка праці і соціально-трудові відносини
№з/п	Назви теми
1	1. Елементи, що характеризують зміст праці 2. Етапи становлення та розвитку економіки праці
2	1. Функції праці 2. Класифікація видів праці 3. Особливості сучасної праці.
3	1. Сутність традиційного (екстенсивного) та сучасного (інтенсивного) типів відтворення населення 2. Режими відтворення населення
4	1. Сутність глобалізації та глобальні проблеми людства. 2. Глобалізаційні процеси в системі світового ринку праці. 3. Глобалізація й сучасні моделі регулювання соціально – трудових відносин.
5	1. Населення як суб'єкт економічних та інших суспільних процесів та явищ. 2. Відтворення населення, його природний і механічний рух.
6	1. Функції держави в системі соціального партнерства 2. Основні завдання системи соціального партнерства в Україні. 3. Роль професійних союзів в питаннях соціального партнерства на сучасному етапі.
7	1. Особливості та напрямки діяльності Міжнародної організації праці 2. Конвенції та рекомендації МОП в системі захисту прав працівників.

8	1. Види продуктивності праці 2. Чинники підвищення продуктивності праці
9	1. Функції заробітної плати в ринковій економіці 2. Форми оплати праці
	Модуль 2. Економіка та організація інноваційної діяльності
1.	1. Моделі інноваційного процесу. 2. Циклічна концепція розвитку інновацій. 3. Поняття інноваційного циклу. Фази життєвого циклу інновацій.
2.	1. Сучасні світові тенденції розвитку інновацій. 2. Особливості інноваційних процесів в умовах ринкової економіки.
3.	1. Національна інноваційна система. Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні
4.	2. Співвідношення різних типів інноваційних стратегій. 3. Процес упровадження інноваційних стратегій. 3. Умови та методи реалізації стратегій.
5.	3. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління інноваційною діяльністю. 2. Обґрунтування вибору організаційних структур управління інноваційною діяльністю на стадіях життєвого циклу інновацій.
6.	1. Системи: прогнозування і планування розвитку, інформаційного забезпечення, мотивації, організації. 2. Оцінка і вибір варіантів інноваційного розвитку.
7.	1. Специфіка венчурного бізнесу. 2. Організаційні форми інтеграції науки та виробництва. 3. Зв'язок інновацій, досліджень та виробництва.
8.	1. Чинники попиту на інновації. 2. Види попиту. 3. Етапи планування. 4. Генерація ідей.
9.	1. Інформаційні системи та технології обробки знань, тенденції розвитку інформаційних технологій, моделювання інноваційного розвитку суспільства на базі суспільної інформатизації, втілення інноваційно-цільових стратегій.

10.	1. Інноваційний проект як об'єкт фінансування. 2. Критерії та умови оцінювання інноваційного проекту. 3. Класифікація інноваційних проектів.
11.	1. Умови заміни обладнання. 2. Особливості, переваги та недоліки форм оновлення техніко-технологічної бази підприємства: нове будівництво, розширення, реконструкція, технічне переозброєння.
12.	1. Оцінка ефективності інноваційних проектів. 2. Показники ефективності інноваційного проекту.
13.	1. Показники соціально-економічного ефекту. 2. Правило тотожності корисного результату при соціально-економічному оцінювання. 3. Класифікація та правила визначення суми економічних збитків.
14.	1. Оцінка вартості об'єктів інтелектуальної власності. 2. Схема оцінки інтелектуальної власності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

№ п/п	Зміст	Кількість балів
1	Підготовка презентацій і їх захист	10 балів
2	Виконання індивідуальних завдань/проектів	10 балів
3	Виконання тестових завдань	10 балів

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.	Пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, пошуковий, виконання завдань.	Поточний контроль: доповіді на семінарських заняттях, виконання практичних вправ, підготовка презентацій і їх захист, виконання індивідуальних проектів, виконання тестових завдань Підсумковий контроль: іспит
РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.	Пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій	Поточний контроль: доповіді на семінарських заняттях, виконання практичних вправ, підготовка презентацій і їх захист, виконання індивідуальних проектів,

	пізнавальної новизни, пошуковий, виконання завдань	виконання тестових завдань Підсумковий контроль: іспит
РН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.	Пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, пошуковий, виконання завдань	Поточний контроль: доповіді на семінарських заняттях, виконання практичних вправ, підготовка презентацій і їх захист, виконання індивідуальних проєктів, виконання тестових завдань Підсумковий контроль: іспит
РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання (за видами діяльності), визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.	Пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, пошуковий, виконання завдань	Поточний контроль: доповіді на семінарських заняттях, виконання практичних вправ, підготовка презентацій і їх захист, виконання індивідуальних проєктів, виконання тестових завдань Підсумковий контроль: іспит
РН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.	Пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, пошуковий, виконання завдань	Поточний контроль: доповіді на семінарських заняттях, виконання практичних вправ, підготовка презентацій і їх захист, виконання індивідуальних проєктів, виконання тестових завдань Підсумковий контроль: іспит
РН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.	Пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, пошуковий, виконання завдань	Поточний контроль: доповіді на семінарських заняттях, виконання практичних вправ, підготовка презентацій і їх захист, виконання індивідуальних проєктів, виконання тестових завдань Підсумковий контроль: іспит
РН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.	Пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, пошуковий, виконання завдань	Поточний контроль: доповіді на семінарських заняттях, виконання практичних вправ, підготовка презентацій і їх захист, виконання індивідуальних проєктів, виконання тестових завдань Підсумковий контроль: іспит

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2024/07/28_balno-nakop-systema-otsinyuvannya_28.06.2024.pdf.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧА, ЯКА ПІДЛЯГАЄ ОЦІНЮВАННЮ	РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ НА НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТТЯХ	М1	М2	РАЗОМ
	Доповіді на семінарських заняттях	5	5	10
	Виконання практичних завдань	5	5	10
	Виконання тестових завдань	5	5	10
	Разом	15	15	30
	САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА			
	Підготовка презентацій і їх захист	5	5	10
	Виконання індивідуальних проєктів	5	5	10
	Виконання тестових завдань	5	5	10
	Разом	15	15	30
	ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛ (іспит)	-	-	40
	Загальний бал ОК	-	-	100

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Творчі завдання (реферат, есе, схеми,	5 балів: – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми,

презентації)	– 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат, 0 балів – відповідь відсутня
Практико-орієнтовані завдання	5 балів: – 5 балів – завдання виконано правильно і якісно, виявлено вміння студента застосовувати, творчо використовувати психологічні теоретичні знання на практиці, пов'язані з особливостями і засобами психологічної діяльності. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 4 бали – завдання виконані в основному правильно, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 3 бали – завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну, віддають перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань. 1-2 бали – завдання виконані неповно з помилками. Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в контексті професійних завдань. – 0 балів – відповідь відсутня.

Підсумковим контролем на освітньому компоненті Економіка праці та інноваційна діяльність є залік та іспит, які оцінюються у 40 балів.

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосовувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	Відмінно	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосовувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	Добре	33-35

Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	Добре	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	Задовільно	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	Задовільно	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання екзамену)	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики, диференційований залік	Для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Незараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента
------	---	---	---

Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті

(відповідно Положення про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <https://surli.cc/mjvuka>)

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <https://surli.cc/mjvuka>, розміщеного на офіційному сайті Університету.

З даним Положенням здобувачів знайомлять куратор ECTS, гарант освітньої програми, НПП, які викладають на ОП.

Також інформація щодо перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті розміщується на офіційній сторінці кафедри, включаючи зразок заяви для визнання результатів такого навчання і рекомендованих онлайн-ресурсів для неформальної освіти. Викладачами освітньої програми здійснюється моніторинг сертифікаційних програм, курсів на онлайн-платформах та в офлайн-режимі з метою надання здобувачам вищої освіти актуальної інформації про підвищення рівня професійної підготовки та можливого перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінці освітнього компоненту на ЦОДТ, а також в месенджерах.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

- 1.Безпалько О.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. Київ: Кафедра, 2020. 310 с.
- 2.Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / [В. В. Сокуренок, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін.]; за заг. ред. В. В. Сокуренка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с.
- 3.Галина Мисак, Ярема Шпарик, Даніель Бутитер. Формування ринкової економіки в Україні. 2021. Вип. 46. С.46-53. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/economics/article/view/3560/3953>
- 4.Гуторов О. І., Ярута М. Ю, Сисоєва С. І. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. Харків: Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, 2019. 227 с.
- 5.Економіка праці : навчальний посібник[електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.
- 6.Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
- 7.Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник.: 2-ге вид. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. – 427 с.
- 8.Іщенко Н. А. Сучасний стан та фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні. *Проблеми економіки*. 2020. №4. С. 320–325. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-320-325>
- 9.Інноваційний розвиток підприємства : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра за спеціальностями

072 «Фінанси, банківська справа та страхування» і 051 «Економіка». Череп О.Г. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 548 с.

10. Лагодієнко, Н. В., Шаповалова, І. О., & Рибалко, С. В. (2021). Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в системі підвищення конкурентоспроможності переробних підприємств АПК. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (1), 49–57. <https://doi.org/10.54929/pmt-issue1-2021-8>

11. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: стат. зб. за 2020 р. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm

12. Науково-технічна та інноваційна діяльність у 2021 році: пріоритети та їхня реалізація, проблеми та можливі інструменти вирішення URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/naukovo-tehnichna-ta-innovacijna-diyalnist-u-2021-roci-prioriteti-ta-yihnya-realizaciya-problemi-ta-mozhlivi-instrumenti-virishennya>

13. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році: науково-аналітична записка [Електронний ресурс] / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда, Т.К.Кваша та ін. Київ: УкрІНТЕІ, 2021. 39 с.
14. Щодо першочергових заходів з активізації інноваційної діяльності в Україні. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/654/>.

Додаткова

15. Антонюк В.П. Світові тенденції у розвитку соціально-трудових відносин як виклики для України. Соціально-трудова сфера: сучасний стан, проблеми та стратегічні напрями розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернетконф., 14–16 листоп. 2017 р. Київ : КНЕУ, 2017. С. 160–162.
16. Ворона А. В. Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. Ефективна економіка. 2020, №3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/157.pdf
17. Гончарук І.В., Томашук І.В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 4 (32). С. 19-30.
18. Khalatur, S. (2019). Methodychnyi instrumentarii finansuvannia innovatsiinoi diialnosti v APK [Methodical tools for financing innovation in the agro-industrial complex]. Svit finansiv. – The world of finance. No. 3, pp. 65-75 (in Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2019.03.065>
19. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка інновацій» для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня всіх технічних спеціальностей. Укл.: д.е.н., проф. Олена ПЛАХОТНИК. Кам'янське. ДДТУ. 2022. 62 с.
20. Концепції розвитку е-урядування до 2020 року. Державне агентство з питань електронного урядування. 2017. URL : <http://www.dknii.gov.ua/content/koncepciya-rozvytkuelektronnogouryaduvannya-v-ukrayini-do-2020-roku>
21. Матвейчук О.Л. Державне регулювання соціально-трудових відносин за умов розвитку інформаційного суспільства в Україні. Вісник НАДУ при Президентові України, Серія “Державне управління”, 2018. №1 С. 122-129.
22. Матвейчук Л.О. Механізми державного управління оподаткуванням в умовах розвитку інформаційного суспільства : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ. упр. : спеціальність : 25.00.02 “Механізми державного управління”; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2017. 478 с.
23. Писаренко Т.В., Кваша Т. К., Рожкова Л.В., Коваленко О.В. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь. К: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.

24. Podolianchuk O., Tomashuk I. Formation of financial results of activities of agricultural enterprises of Vinnitsa region [Формування фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств Вінницької області]. The scientific heritage. 2020. № 47. Р. 7. Р. 63-73.

25. Tomashuk I.V., Tomashuk I.O. Enterprise development strategy: innovation and internal flexibility. [Стратегія розвитку підприємства: інновації та внутрішня гнучкість]. Colloquium-journal. 2021. № 3 (90). Vol. 4. Р. 51-66.

26. Шляхи розвитку української науки. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/nauka/2015/nauka01.pdf>.

8.1.Електронні ресурси та нормативні документи

1. Закон України "Про колективні договори і угоди". Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3356-12>.

2. Закон України "Про оплату праці". Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=108%2F95-%E2%F0>.

3. Закон України "Про організації роботодавців". Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2436-14>.

4. Закон України "Про охорону праці". Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3356-12>.

5. Закон України "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)". Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=137%2F98-%E2%F0>.

6. Закон України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності". Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1045-14>.

7. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22.04.93 р. зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 23.

8. Закон України "Про зайнятість населення". Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/803-12>.

9. Закон України "Про соціальний діалог в Україні". Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2862-17>.

10. Закон України „Про власність” від 26 березня 1991 р. Голос України 1991 -7 лютого.

11. Закон України „Про державну підтримку малого підприємництва”. Урядовий кур'єр -2000. №217.

12. Закон України № 3687 - XII „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15.12.1993 р // Відомості Верховної Ради України. 1994 № 1

14. Кодекс законів про працю України. Режим доступу: <https://document.vobu.ua/doc/3189>